

Ce aşteaptă Saşii de la noua lor patrie ?

Am văzut cum sînt Saşii, cari prin hotărîrea de la Mediaş s'au alăturat României.

Trebuie acum să ne întrebăm: *supt ce condiții și cu ce aspirațiuni și-au făcut ei alăturarea?* N'ar fi făcut-o dacă n'ar fi fost calăuziți de cele mai bune speranțe. Saşii sînt un popor circumspect, care nu intră orbiș în împrejurări necunoscute și nu se împrietenește cu oameni de la cari nu poate aştepta niciun bine. Dacă au făcut ei pasul aceasta, este că au aflat în declarațiunea conferinței naționale romîne de la Alba-Iulia cuvinte care li-au umplut inimile de încredere.

Cuvintele acestea se află în partea a treia a rezoluțiunii, în care adunarea vestește următoarele:

1. «Deplină libertate națională pentru toate popoarele conlocuitoare. Fiecare popor se va instrui, administra și judeca în limba sa proprie prin indivizi din sinul său, și fiecare popor va primi drept de reprezentare în Corpurile Legiuitoare și la guvernarea țerii în proporție cu numărul indivizilor ce-l alcătuiesc.

2. Egală îndreptățire și deplină libertate autonomă confesională pentru toate confesiunile de Stat.»

Decisiunile adunării de la Alba-Iulia au fost recunoscute și sancționate în numele României de M.

S. Regele Ferdinand. Prin aceasta au devenit baza drepturilor tuturor popoarelor locuitoare pe teritoriile alipite României. Sașii recunosc această basă de drept și-o revendică pentru ei. Ei află în executarea concesiunilor făcute cetățenilor neromâni o garanție îndestulătoare pentru menținerea poporului lor și pentru dezvoltarea lui de până acum. Cu aceste premise ei s'au folosit de dreptul de liberă dispunere de sine al popoarelor — această evanghelie a timpului nou — și s'au alăturat României. Ei au lucrat cu o judecată sănătoasă și cu o înțeleaptă auto-mărgenire, când au renunțat de a crea un Stat propriu pentru a cărui menținere numărul lor ar fi cu mult prea mic. Dar ei nu renunță de-a rămînea și mai departe *o individualitate națională* și pretind, în sensul hotărîrii luate la Alba-Iulia, ca prin întocmirea de Stat să li se dea pentru aceasta și posibilitatea externă.

Care anume sînt acuma aceste condiții și întocmiri? Cine a urmărit cu atențiune descrierea istoriei și a stărilor actuale ale Sașilor de pe paginile acestea, va putea ușor să recunoască din ele pretențiunile lor. Acestea ni sînt prêsintate din partea unui om de încredere al Sașilor în modul următor:

Sașii voiesc mai tîrziu să rămîna pe mai departe *o unitate încheată germană*, și, ca să fie această posibil, e necesar ca teritoriul colonizat de ei să repesinte o *administrațiune unitară*. Ei au format o asemenea administrațiune unitară, cum s'a mai spus, în veacurile trecute pînă la anul 1876 și doresc ca ea să fie din nou creată. Toți Sașii să aparțină unui teritoriu administrativ cu excluderea, pe cît se poate, a comunelor nesăsești și care să fie administrat autonom prin oamenii lor aleși de ei înșii și prin repesintanța lor. Funcționarul înalt gubernial, care stă în fruntea Municipiului, să fie numit de Guvern sau

de Rege la recomandarea Municipiului. Sașii doresc, ca conaționalii lor germani din Banat, Bucovina, Dobrogea și Basarabia, să fie adunați în asemenea municipii. În fruntea tuturor municipiilor să stea un *Ministru german* care să fie membru al Guvernului din București și să fie de asemenea numit la recomandarea Municipiilor.

Limba oficială a municipiilor germane să fie *limba germană*. Ca să poată însă organele administrative de Stat să satisfacă cerințele poporului în ce privește drepturile, interesele și obiceiurile lor, e necesar ca funcționarii să fie germani și în număr corespunzător. Numai așa se pot înlăptui pe deplin decisiile de la Alba-Iulia.

Pentru *Biserică și școală*, care stau în strânse legături, pretind Sași *deplină libertate și administrație proprie neștirbită*. Alegerea liberă a tuturor duhovnicilor până la episcop, a tuturor învățătorilor și funcționarilor bisericești și școlari să li fie garantată, cum li-a fost garantată înainte cu 700 de ani prin decretul regelui Andrei al II-lea din Ungaria, și de care s'au folosit în toate veacurile care au urmat de atunci. Limba oficială, limba liturgică și limba școlară să fie cea *germană*. Dreptul Statului de-a supraveghia instituțiile acestea îl recunosc Sașii necondiționat, dar doresc ca organele prin care se face supravegherea să fie asemenea germane pentru ca să aibă pricepere deplină pentru activitatea școlilor germane.

Sașii și-au clădit învățămîntul din putere proprie, sînt hotărîți a duce și mai departe jertfele pentru susținerea lui, dar cu toate acestea cred că sînt îndreptățiți a cere pe sama școlilor care se ocupă cu creșterea cetățenilor vrednici de Statul căruia-i aparțin ca acest Stat să sprijinească instituțiile acelea

ale căror greutate s'au sporit simțitor prin scumpirea recerinților. Statul ungar a dat în deceniile din urmă pentru Biserica și școala săsească subvenții anuale considerabile, fără a pune vre-o condiție dăunătoare care ar fi putut știrbi libertatea lor. Sașii speră că și noua lor patrie nu se va arăta mai puțin generoasă.

Pretențiunea ca Statul român să întemeieze o *Universitate* pe sama tuturor cetățenilor germani, nu numai din Ardeal și din părțile ungurene alipite României, dar și din Bucovina, Basarabia și Dobrogea, se discută foarte serios în cercurile săsești. Crearea unui asemenea centru cultural german ar fi un frumos dar pe care l-ar oferi România Mare sutelor de mii de cetățeni noi, de origine germană.

Starea *economică* a Sașilor n'a prea fost favorabilă până acuma din cauza situației lor geografice la periferia extremă, dar de acum înaintea se va putea vedea cu atât mai mult vrednicia lor pe diferite terenuri, și mai ales pe cel agronomic vor putea merge cu bun exemplu înaintea concetățenilor lor. Va fi însă necesar ca și Statul român să sprijinească ramurile economice cultivate de Sași printr'o politică înțeleaptă, mai ales în ce privește furnisarea de material brut și transitul de mărfuri.

În resumat, Sașii nădăjduiesc a afla la noua lor patrie deplină apreciere pentru munca lor culturală și priceperea dreaptă pentru individualitatea lor națională. Deși aparținători unui alt neam, ei nu vor fi mai puțin fii credincioși ai patriei lor nouă de cum sînt confrății lor români, și nu vor fi mai puțin călăuziți de spiritul de jertfă pentru țintele și idealurile ei mari, ci vor da ce au mai bun pentru a fericii și îmbogăți România Mare și pentru ca aceasta să devină tot mai mult un Stat cultural modern.

Pentru aceasta însă au și ei dreptul de-a pretinde

să fie considerați din partea Românilor ca niște cetățeni egal îndreptățiți ai Statului lor și să nu fie lipsiți de nicio condițiune de care ar avea nevoie pentru deplina dezvoltare a puterilor și însușirilor lor.

Dacă posibilitatea aceasta li va fi dată, ei vor preamări în veci ziua care i-a făcut cetățeni ai României Mari și libere.
